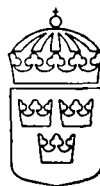

Regeringens skrivelse

1986/87: 162

med redogörelse för telefonavlyssning vid
förundersökning i brottmål

Skr.
1986/87: 162

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 23 april 1987.

På regeringens vägnar

Kjell-Olof Feldt

Sten Wickbom

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogörs för tillämpningen under år 1985 av bestämmelserna i rättegångsbalken om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 april 1987

Närvarande: statsrådet Feldt, ordförande, och stadsråden Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Wickbom

Skrivelse med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål

Bestämmelser om bl. a. telefonavlyssning som tvångsmedel vid beivrande av brott finns – vid sidan av de grundläggande reglerna i 27 kap. rättegångsbalken (RB) – i lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och i lagen (1957:132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. Särskilda bestämmelser om telefonavlyssning finns också i lagen (1975:1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall (spaningslagen). 1952 års lag och spaningslagen är tidsbegränsade och gäller efter den senast beslutade förlängningen av giltighetstiden till utgången av år 1987 (prop. 1986/87:22, JuU 10, rskr. 45, SFS 1986:1043; prop. 1986/87:32, JuU 11, rskr. 53, SFS 1986:1136).

Enligt vad riksdagen har uttalat (JuU 1981/82:54, rskr. 298) bör en årlig redovisning av tillämpningen av reglerna om telefonavlyssning ske till riksdagen. Redogörelsen bör avse telefonavlyssning enligt spaningslagen eller motsvarande lagstiftning och vid förundersökning angående grovt narkotikabrott och grov varusmuggling av narkotika och därjämte övrig telefonavlyssning enligt de grundläggande reglerna i RB. Utskottet uttalade i det sammanhanget att det är angeläget att riksdagens möjligheter till insyn i fråga om telefonavlyssning vidmakthålls och, om möjligt, byggs ut (se även JuU 1983/84:30, rskr. 343, JuU 1984/85:17, rskr. 163 och JuU 1986/87:12, rskr. 88).

I skrivelse 1986/87:31 till riksdagen lämnade regeringen en redogörelse för tillämpningen under tiden september 1985 – augusti 1986 av bl. a. bestämmelserna om telefonavlyssning enligt spaningslagen. I skrivelse 1986/87:63 till riksdagen lämnade regeringen en redogörelse för telefonavlyssning under år 1984 enligt bestämmelserna i RB.

Rikspolisstyrelsen har i en skrivelse till regeringen den 24 mars 1987 redogjort för telefonavlyssningen enligt bestämmelserna i RB under år 1985. I skrivelsen anför styrelsen till en början följande. Telefonavlyssning vid förundersökning har skett i enlighet med principerna i RB. Avlyssning har begärts endast i särskilt angelägna fall. Den absoluta merparten av

dessa fall utgörs av förundersökningar där starka misstankar om organiserad eller annars omfattande handel med narkotika har förelegat och då andra spaningsmetoder prövats utan resultat eller redan från början visat sig vara otillräckliga. Huvudsyftet har liksom tidigare varit att avslöja den mera omfattande smugglingen till och langningen inom landet.

När det gäller förundersökningar avseende *grovt narkotikabrott* har enligt rikspolisstyrelsens redogörelse domstol under år 1985 meddelat tillstånd att avlyssna samtal till eller från telefonapparat som innehafts eller begagnats av sammanlagt 233 misstänkta personer. Antalet sådana fall under år 1969–1985 är följande.

1969	28	1978	102
1970	39	1979	147
1971	44	1980	220
1972	34	1981	277
1973	46	1982	313
1974	44	1983	418
1975	42	1984	414
1976	64	1985	233
1977	122		

Rikspolisstyrelsen har vidare anført bl. a. följande. Antalet telefonavlyssningar med anledning av grova narkotikabrott ökade kontinuerligt fram till år 1983. Under år 1984 skedde en stabilisering och under år 1985 har i förhållande till åren 1983 och 1984 en avsevärd minskning skett. Preliminära beräkningar för år 1986 och första kvartalet 1987 tyder på att antalet begärda tillstånd beträffande grova narkotikabrott fortsätter att minska. Några mer bestämda och säkra slutsatser om orsakerna till den nedåtgående trenden kan man för närvarande inte dra. Mot bakgrund av vad de regionala polismyndigheterna uttalat kan konstateras att narkotikaspaningen blir alltmer resurskrävande och svår att genomföra. Polisens narkotikabekämpande verksamhet inriktas mot det allra grövsta klientelet (huvudmän och organisationer), vilket ofrånkomligen medför ett färre antal telefonavlyssningsärenden och avlyssning under längre perioder. Trots svårigheter att genom telefonavlyssning få fram bevismaterial – bl. a. beroende på att brottslingarna är medvetna om risken för avlyssning – är telefonavlyssning ett särskilt betydelsefullt instrument i förundersökningar avseende grova narkotikabrott. I många fall är telefonavlyssning ett avgörande spaningsmedel för att man skall kunna ingripa mot de grova narkotikabrottslingarna och hindra narkotikapartiernas fortsatta spridning i landet.

När det gäller *andra grova brott* som enligt 27 kap. 16 § RB grundar rätt till telefonavlyssning har enligt vad rikspolisstyrelsen upplyser telefonavlyssning under år 1985 använts i sex fall. Det har gällt mord, mordbrand, grovt rån och grovt koppleri. För åren 1984 och 1983 var motsvarande siffror 13 resp. 17.

Rikspolisstyrelsens redovisning omfattar samtliga fall av telefonavlyssning enligt RB under år 1985. Redovisningen har byggts ut i förhållande till tidigare redovisningar för att bättre kunna tillgodose de anspråk riksdagen har ställt.

För egen del kan jag med anledning av rikspolisstyrelsens redovisning till en början konstatera att den tidigare ökningen av antalet telefonavlyssningar på grund av misstankar om grov narkotikabrottslighet under år 1985 byttes till en betydande minskning av antalet fall. Siffran för år 1985 är den lägsta sedan år 1980. Samtidigt kan noteras att antalet registrerade brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) fortsatte att minska också under år 1985. Antalet för grova narkotikabrott lagförda personer, vilket är av större intresse i detta sammanhang, ökade däremot år 1985.

Även antalet fall, där telefonavlyssning utnyttjats vid förundersökning om andra grova brott än narkotikabrott, sjönk år 1985.

Att antalet fall av telefonavlyssning nu har minskat kan, som rikspolisstyrelsen pekar på, troligen åtminstone delvis förklaras av att narkotikaspänningen har blivit alltmer resurskrävande och svår att genomföra och att spaningsresurserna därför har fått koncentreras till ett färre antal fall. Även med denna inriktning är det givetvis väsentligt att ett så ingripande tvångsmedel som telefonavlyssning används restriktivt. Som jag framhållit i tidigare redogörelser till riksdagen kan sådan avlyssning uppenbarligen inte avvaras i kampen mot bl. a. narkotikabrottsligheten, men det är angeläget att åtgärden så långt det är möjligt begränsas både när det gäller antalet avlyssnade telefonapparater och den tid som avlyssning pågår. Slutligen bör i detta sammanhang erinras om att ärenden om telefonavlyssning på grund av misstanke om grovt narkotikabrott enligt praxis anmäls för rikspolischefen (jfr prop. 1980/81:76 s. 277–278). Att ett sådant förfarande tillämpas även fortsättningsvis framstår som angeläget med hänsyn till tvångsmedlets ingripande karaktär.

När det gäller redovisningen till riksdagen av tillämpningen av reglerna om telefonavlyssning vill jag peka på att rikspolisstyrelsens redogörelse fr. o. m. 1985 års siffror byggts ut i vissa hänseenden. Detta är ägnat att ge ett bättre underlag för bedömningen av verksamhetens omfattning, effektiviteten hos tvångsmedlet, i vilken utsträckning andra än den misstänkte har blivit föremål för avlyssning och om det finns skäl att ifrågasätta tillämpningen av bestämmelserna. Jag vill också nämna att rikspolisstyrelsen avser att redovisa 1986 års siffror i sådan tid att regeringens skrivelse med redogörelse för tillämpningen kan lämnas till riksdagen redan till hösten innevarande år.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i det föregående har anförts om tillämpningen av bestämmelserna i RB om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.